

Muziek in Het Muizenhuis

Titel: Muziek in Het Muizenhuis	Vakken/Leergebieden: Muziek Beeldend Dans Oriëntatie op jezelf en de wereld	Groep: 1/2
---	--	----------------------

Betekenisvol thema of onderwerp

De leerkrachten van de kleutergroepen van KBS De Kring in Alkmaar hebben de prentenboeken van 'Sam en Julia' (ook bekend als *Het Muizenhuis*) als gezamenlijk thema gekozen. De verhalen van de muizen Sam en Julia worden voorgelezen en de kinderen bekijken de prenten. Ze praten over muizen en zoeken er informatie over op. Voor het vakgebied beeldend maakt elk kind van een schoenendoos een eigen muizenkamer en richt die naar eigen idee in. Zo worden er slaapkamers, keukens, een WC-kamer en zelfs een muziekkamer gemaakt. Uiteindelijk worden alle kamers samengevoegd tot een levensgroot muizenhuis, net als in de prentenboeken.

Beschrijving Betekenisvolle opdracht

Binnen dit thema zorgt de leerkracht eveneens voor passend muziekonderwijs. Uit het prentenboek *Sam en Julia in het theater* kiest ze het verhaal 'oefenen', waarin Sam oefent op zijn trompet voor een uitvoering van de muziekschool. Zijn vriendinnetje Ella danst op zijn trompetmuziek. Naar aanleiding van dit verhaal richt de juf een 'muizen-muziekkamer' in de klas in. Hier kunnen de kinderen, net als Sam en Ella, zelfstandig een aantal muzikale activiteiten uitvoeren. Ze kunnen daar:

- zingen over muizen
- luisteren naar (trompet-)muziek
- dansen op verschillende soorten muziek
- muziek maken op muziekinstrumenten
- eenvoudige vormen van picturale muzieknotatie zingen en spelen (kaartjes met daarop afbeeldingen van hoog/laag en hard en zacht piepende muizen)

Bovenstaande activiteiten worden van tevoren door de leerkracht klassikaal voorbereid, waarna de kinderen ze later in de muizen-muziekkamer zelfstandig kunnen uitvoeren.

Wanneer alle kinderen een keer in de muizen-muziekkamer hebben gespeeld, leest de leerkracht het verhaal 'het optreden' voor. 'Dat kunnen wij natuurlijk ook doen!'. Zodra een groepje kinderen iets heeft gemaakt dat ze willen laten zien/horen, wordt er op het podium ('het Muizentheater') in de klas door hen een optreden gegeven.

Opdracht 1: Het Muizenlied 'Piep, piep' (Domeinen zingen en luisteren)

De leerkracht leert de kinderen het liedje 'Piep piep', en voert een concentratie-verstopspelletje uit. Daarna laat ze de kinderen als muizen hoog en laag piepen. Wat is het verschil? In een gesprekje koppelt ze de klanken hoog en laag aan de bijbehorende begrippen.

In de muizen-muziekkamer kunnen de kinderen het lied later zelfstandig zingen.

NB: Deze opdracht vormt meteen de voorbereiding voor opdracht 3: muziek maken en noteren, waar de kinderen het verschil tussen hoog en laag zowel visueel als auditief ervaren en uitvoeren.

Opdracht 2: Dansen en luisteren naar trompetmuziek (Domeinen luisteren en bewegen)

In de kring luisteren en kijken de kinderen naar een aantal YouTube-filmpjes van een trompettist. Die speelt langzame en snelle muziek op zijn trompet. Een aantal kinderen mag voordoen hoe Ella daarop zou dansen. De leerkracht bespreekt dit: 'Hoe dans je langzaam, en hoe snel? Hoe kun je aan de muziek horen hoe je moet dansen? Je kunt rondjes dansen, vierkantjes, en pirouettes... Welke bewegingen passen goed bij langzaam en welke bij snel?' Ze vat de mogelijkheden nog eens samen.

In de muizen-muziekkamer ligt muziek in diverse genres klaar. Er zijn ook danskleden, muizenoren en materialen zoals sjaaltjes om mee te dansen. De kinderen mogen daar straks naar luisteren, en (net als Ella) lekker op dansen. Als de dans klaar is, voeren de kinderen hem op in het Muizentheater in de klas.

Opdracht 3: Zelf muziek bedenken met grafische notatie (Domeinen muziek maken en noteren)

Omdat de kinderen straks in de muizen-muziekkamer vrij mogen spelen met de daar aanwezige muziekinstrumenten, geeft de leerkracht wat extra input aan dat spel. Eerder in de week hebben de kinderen kaartjes getekend waarop je kunt zien of je langzaam of snel moet spelen. In deze opdracht voegt de leerkracht daar kaartjes met hoog en laag aan toe. Klassikaal oefent ze met de nieuwe kaartjes, waarop hoog en laag piepende muizen staan afgebeeld. Hoe zou dát klinken? Hoe kun je dat piepen, en hoe speel je dat op je instrument? In de muizen-muziekkamer liggen de snel/langzaam en de hoog/laagkaartjes al klaar, zodat de kinderen er met hun groepje een muziekstukje mee kunnen ontwerpen en spelen. Als het muziekstukje klaar is, voeren de kinderen het op in het Muizentheater in de klas.

Beginsituatie opdracht 1:

De kinderen zijn gewend veel te zingen. Ze zingen over het algemeen zuiver en kunnen gelijk inzetten op een inzetgebaar.

Beginsituatie opdracht 2:

De leerkracht heeft al eerder met de kinderen gedanst. Zodoende kennen de kinderen verschillende manieren van bewegen (rondjes, vierkantjes, pirouettes) en kunnen die benoemen. Ook het dansen met méér dan alleen de armen is ter sprake gekomen. In tweetallen zelfstandig dansen in een 'muizen-muziekkamer' hebben zij nog niet eerder gedaan.

Beginsituatie opdracht 3:

De leerkracht heeft al eerder met muziekinstrumenten in de klas gewerkt. De kinderen kennen de namen en speelwijzen van de meest gangbare schoolinstrumenten. In de week ervoor hebben de kinderen gewerkt met picturale notatiekaarten met daarop snel en langzaam. De leerkracht heeft daarvoor de kinderen zelf kaartjes laten tekenen met langzame geluiden (heel weinig muizenpootjes) en snelle geluiden (heel véél muizenpootjes). Het zelfstandig muziek maken is nieuw voor hen.

Competenties & Fasen van het creatieve proces**Opdracht 1:**

Het muizenlied 'Piep, piep'.

Beschrijving oriënteren (inclusief reflecteren)

Zingen en luisteren: Het lied 'Piep, piep'.

De oriëntatiefase vindt klassikaal plaats.

De kinderen zitten in de kring. Muizen moeten heel goed kunnen luisteren, en dat kun je goed oefenen met het lied 'Piep piep' (http://www.liedjeskist.nl/liedjes_a-z/p-liedjes/piep_piep_piep.htm)

De leerkracht zingt het lied eerst een aantal keren achter elkaar voor. Om de kinderen eerst de gelegenheid te geven het lied goed te beluisteren, laat ze hen niet meezingen maar telkens aan het einde één hoge muizenpiep geven. Dit herhaalt ze een aantal keren. Pas wanneer de kinderen het lied vaak genoeg hebben gehoord mogen ze het meezingen.

Om de kinderen het lied nu spelenderwijs veel te kunnen laten herhalen, doet ze er een concentratiespelletje bij: alle kinderen zingen het lied en houden daarbij de ogen dicht en de handen voor de ogen. Tijdens het zingen mag één kind zich verstoppen (= 'de muis'). Aan het eind van het liedje piept de muis: waar komt het geluid vandaan? Met de ogen dicht wijzen de kinderen in de richting van het geluid. De muis piept nogmaals... ogen open... En? Klopt het? Dan doen we het nóg een keer, met weer een nieuwe muis!

Vervolgens bespreekt de leerkracht het piepen ('*Hoe piepen muizen?*'). Ze piept heel hoog en heel laag. Wat is het verschil? Tijdens dit gesprekje gebruikt ze de woorden 'hoog' en 'laag' zoveel mogelijk en laat daarbij telkens het passende geluid horen. Ook wijst ze hoog en laag mee met haar hand. Zodoende werkt ze zowel auditief als visueel aan toonhoogtebegrip.

Na verloop van tijd piepen alle kinderen hoog en laag met haar mee. Om het spannender te maken, voegt de leerkracht eraan toe dat de kinderen pas mogen piepen als ze haar hand opendoet. Maar let op: dichte hand= doodstil! Als dat lukt, maakt ze het een beetje moeilijker:

Hand open in de lucht	= hoog piepen
Hand open bij de grond	= laag piepen
Hand dicht?	= stil!

Tot slot mogen een aantal kinderen de 'muizendirigent' zijn en de klas hoog en laag laten piepen.

Beschrijving onderzoeken/uitvoeren/evalueren (inclusief reflecteren)

In de muizen-muziekkamer heeft de leerkracht een kaart neergelegd met daarop de afbeelding van het lied (inclusief notenbeeld). De kinderen kunnen het lied nu zelfstandig zingen, en er het concentratie/verstoppelletje bij spelen.

NB: Deze opdracht is, naast het aanleren van een nieuw lied, tevens een voorbereiding op het de opdracht muziek maken en noteren. Zie daarom voor de fases onderzoeken /uitvoeren /evalueren opdracht 3.

Opdracht 2:

Dansen en luisteren naar trompetmuziek

Beschrijving oriënteren (inclusief reflecteren)

Kijken van een YouTube filmpje en dansen in de kring

De oriëntatiefase vindt klassikaal plaats.

De kinderen zitten in de kring. De leerkracht leest nog een keer het verhaal 'oefenen' voor. Bij de afbeelding van de trompet van Sam vraagt ze: 'Wie heeft er wel eens een trompet in het echt gezien? Wie weet hoe een trompet klinkt?'

Het YouTube filmpje '[Wynton Marsalis improvised trumpet solos- pt02](#)' wordt bekeken. De leerkracht bespreekt hoe de trompettist speelt: soms langzaam en soms snel. Ze herinnert de kinderen aan het verhaal, waarin Ella ook snel en langzaam danst op de muziek van Sam.

Dan vertelt ze: '*In de muizen-muziekkamer kun je net als Ella dansen. Daarvoor kun je kiezen uit verschillende muziekjes op de computer. Maar eerst nog even herhalen: waar moet je ook alweer aan denken bij het dansen?*'

De kinderen noemen langzaam en snel, en mogen dat even voordoen in de kring. Eén kind noemt de eerder gedanstte rondjes, vierkantjes en pirouettes, en ook dat laat leerkracht een aantal kinderen even voordoen in de kring. Daarbij benoemt ze consequent wat ze de kinderen ziet doen, en geeft aan wat ze graag nog meer wil zien. 👁

Nu iedereen weer weet waar je aan kunt denken bij het dansen, mag een tweetal in de muizen-muziekkamer aan de slag.

Beschrijving onderzoeken (inclusief reflecteren)

Met zijn tweeën dansen en experimenteren in de muizen-muziekkamer

Twee leerlingen mogen dansen in de muizen-muziekkamer. Ze verkleeden zich in danspakjes. Boet zet een paar muizenoren op. Zo is hij net Ella uit het prentenboek. Op de computer in het hoekje kunnen de kinderen kiezen uit een aantal verschillende muziekfragmenten: trompetmuziek, klassieke muziek,

Indiase muziek, popmuziek, muziek uit Marokko en uit Afrika. De kinderen onderzoeken en experimenteren: ze proberen verschillende muziekfragmenten uit, wisselen vaak van fragment en van bewegingen. Over de keuze voor een muziekfragment worden ze het nog niet eens.

Na enige tijd komt de leerkracht kijken. Ze probeert het tweetal te helpen kiezen (benoemt daarbij weer 'langzaam' en 'snel') en herinnert de kinderen aan de manieren van dansen (rondjes, vierkantjes, pirouettes). Voor de andere kinderen in de klas werkt de muziek heel aanstekelijk: zij dansen mee tijdens het schilderen!

Beschrijving uitvoeren (inclusief reflecteren)

De dans op het podium in de klas laten zien

Aan het einde van de ochtend mag het tweetal hun dans op het podium laten zien. Voordat ze beginnen, mag een van de kinderen 'het licht' bedienen, een ander mag de aankondiging doen.

Fleur en Boet voeren hun dans uit op het podium, maar dat is al gauw te klein!

Beschrijving evalueren (inclusief reflecteren)

Nabespreken van de dans

Na afloop bespreekt de leerkracht het dansen van het tweetal met de rest van de groep. Ze refereert nog even aan de opdracht en vraagt of ze iemand heeft gezien of het tweetal inderdaad de verschillende vormen heeft gedanst (rondjes, vierkantjes, pirouettes). Ten slotte vraagt ze iedereen hoe ze het vonden.

Opdracht 3: Zelf muziek bedenken met grafische notatie

Beschrijving oriënteren (inclusief reflecteren)

Geluiden opschrijven en uitvoeren

De oriëntatie op deze opdracht vindt klassikaal plaats. Hiervoor zingt de leerkracht met de klas het eerder aangeleerde liedje 'Piep, piep' (opdracht 1) en herhaalt nog eens het hoog en laag piepen. Vervolgens laat ze een kaart zien met daarop helemaal links bovenaan één muis (hoog). 'Wat zou dát nou betekenen? Wie heeft er een idee?' Het is snel geraden, en met een gebaar laat de leerkracht de kinderen allemaal tegelijk één keer hoog piepen. De tweede kaart, met daarop een muis helemaal rechts onderaan (laag), is ook zo gepiept. De twee vervolgens achter elkaar uitvoeren vraagt wat begeleiding, maar lukt de kinderen uiteindelijk ook.

Dan wordt het wat moeilijker. De volgende kaart geeft 2x hoog, 1x laag aan. Hoe zou dat nou moeten? De kinderen begrijpen het principe nu, en ook dit gaat goed.

Zo oefent ze de overige kaarten met daarop verschillende combinaties van hoog en laag. Ten slotte brengt ze de snel/langzaam-kaartjes (die eerder in de week zijn aangeleerd) nog even in herinnering. Nu duidelijk is wat de bedoeling is, legt ze uit hoe er straks met de kaartjes in de muizen-muziekkamer kan worden gespeeld: je mag straks met je groepje met de kaarten 'langzaam en snel-muziek' en 'hoog en laag-muziek' zelf muizenmuziek gaan bedenken!

Beschrijving onderzoeken (inclusief reflecteren)

Klein groepje mag met de kaartjes muziek bedenken en spelen

Vier kinderen mogen muziek gaan maken in de muizen-muziekkamer. (NB: voor deze filmopnames is die tijdelijk op de gang geplaatst).

Eerst proberen ze de instrumenten weer even uit. Ondanks dat het lijkt alsof ze maar wat voor zichzelf spelen: de kinderen letten hierbij wél op elkaar: ze noemen langzaam en snel en reageren al spelend op elkaars' tempowisselingen. Na deze experimenteerfase is er aandacht voor de kaartjes. De kinderen overleggen over een volgorde. De oudste kleuters nemen hierin het voortouw, de jongsten kijken vooral

mee. De kinderen wisselen van instrumenten, en spelen de kaartjes in de neergelegde volgorde. Eén kind echter (het jongetje links in beeld) heeft voor het eerst een klokkenspel in zijn handen, en gaat daar helemaal in op. Hij experimenteert met hoog en laag en met de tactiele ervaring van het roetsjen over de staafjes. De anderen kinderen bestaan gewoon even niet. Toch ontstaat na verloop van tijd samenspel en zelfs een gezamenlijk ritme. 🗨️

Na enige tijd komt de leerkracht kijken. Ze vraagt hen voor te spelen wat ze tot dan toe hebben bedacht. Ze benoemt de dingen die ze goed vond gaan ('*Heel knap: snel-langzaam-snel! Heel goed!*'). Ook benoemt ze wat de kinderen nog meer/beter zouden kunnen doen ('*Hoe zien we nou bij welke kaart jullie zijn? Mayra begint al, terwijl Boris helemaal niet weet waar jullie zijn? Hoe zou dat nou handiger kunnen?*'). Als daar een oplossing voor verzonnen is, vertrekt ze weer: '*Dus Boris komt mij halen als het gelukt is, oké?*'. 🗨️ De kinderen oefenen verder tot ze tevreden zijn.

Beschrijving uitvoeren (inclusief reflecteren)

Het muziekstukje uitvoeren op het podium in de klas

Aan het einde van de ochtend mogen de kinderen hun muziekstukje op het podium komen presenteren. Sven krijgt de hoge hoed op, en mag het viertal aankondigen: 'Hoog geëerd publiek, hier komt De Vierling!' De Vierling begint. Helaas gaat er iets mis met de kaartjes. De leerkracht grijpt even in en na een nieuwe start wordt het muziekstuk achter elkaar gespeeld. 🗨️ Als ze klaar zijn klinkt een luid applaus.

Beschrijving evalueren (inclusief reflecteren)

Klassikaal na bespreken van het muziekstukje: hoe klonk het?

Na afloop bespreekt de leerkracht het muziekstuk met de rest van de groep. Ze stelt daarbij vragen als: 'Wat hoorde je? Waar heb je op gelet en wat kun je daarover vertellen?'. In dit nagesprek probeert ze de kinderen zoveel mogelijk de muzikale termen 'hoog', 'laag', 'langzaam' en 'snel' te laten gebruiken en toe te passen. 🗨️

Beoordelingscriteria:

Kan de leerling: (zie doelen)

Leerdoelen:

- De leerling kan het lied *Piep, piep* zuiver en goed gearticuleerd met de leerkracht meezingen.
- Door te manipuleren en te experimenteren doet de leerling ervaringen op met (de klanken van-) muziekinstrumenten en de eigen stem.
- De leerling ontwikkelt door te zingen, te luisteren en te spelen op muziekinstrumenten begrip van het verschil tussen hoge en lage klanken.
- De leerling kan hoge en lage klanken herkennen en benoemen.
- De leerling kan de begrippen hoog en laag koppelen aan picturale notaties daarvan (hoge muizen, lage muizen).
- De leerling kan met behulp van picturale notatiekaartjes een eenvoudig muziekstukje met hoge en lage muizen 'ontwerpen' en dat met een groepje uitvoeren.
- Hierbij kan hij zich qua volume en tempo (afhankelijk van zijn leeftijdsfase!) aanpassen aan de rest van de groep.
- De leerling kan, afhankelijk van de leeftijdsfase (groep 1 vaak nog niet, groep 2 al beter) over de gemaakte keuzes in het muziekstukje vertellen.
- De leerling kan in een groepje het muziekstukje aan anderen presenteren.

Competenties Opdracht 1

Competenties oriënteren (inclusief reflecteren):

- De leerling kan zuiver, helder gearticuleerd en met expressie zingen in een omvang van c'-c''.
- De leerling kan volgens de vorm van het lied fraseren.
- De leerling kan bij het musiceren in groepsverband gelijk beginnen en eindigen aan de hand van een (lied)leidingsgebaar.
- De leerling ontdekt, door manipuleren en experimenteren, klankaspecten van diverse klankbronnen(stem).

Competenties Opdracht 2:

Competenties oriënteren (inclusief reflecteren):

- De leerling kan betekenissen en klanktegenstellingen in muziek van een breed repertoire onderscheiden en vertalen naar beweging.

Competenties onderzoeken(inclusief reflecteren):

- De leerling kan met beweging zijn eigen betekenis geven aan muziek in binnenschoolse situaties.
- De leerling kan betekenissen en klanktegenstellingen in muziek van een breed repertoire onderscheiden en vertalen naar beweging.
- De leerling kan maat en tempo van muziek in beweging weergeven.

Competenties uitvoeren (inclusief reflecteren):

- De leerling kan (alleen en in groepsverband) een kort muziekstukje/dans onder leiding van de leerkracht aan anderen presenteren.

Competenties evalueren (inclusief reflecteren):

- De leerling kan over zijn muzikale ideeën vertellen, met gebruikmaking van basale muzikale begrippen.
- De leerling kan met aandacht luisteren naar de ideeën van anderen.

Competenties Opdracht 3

Competenties oriënteren (inclusief reflecteren):

- De leerling ontdekt, door manipuleren en experimenteren, klankaspecten van diverse klankbronnen(muziekinstrumenten, de stem)
- De leerling kan zijn muzikale ideeën globaal weergeven in beeld (picturaal).
- De leerling (her)kent de relatie symbool/klank en kan onder leiding van de leerkracht picturale notaties verklanken.

Competenties onderzoeken (inclusief reflecteren):

- De leerling kan zich tijdens het musiceren qua tempo en volume aanpassen aan dat van de groep.
- De leerling ontdekt, door manipuleren en experimenteren, klankaspecten van diverse klankbronnen
- De leerling (her)kent de relatie symbool/klank en kan picturale notaties verklanken.
- De leerling kan met aandacht luisteren naar de ideeën van anderen.

<p>Competenties uitvoeren (inclusief reflecteren):</p> <ul style="list-style-type: none"> De leerling kan (alleen en in groepsverband) een kort muziekstukje onder leiding van de leerkracht aan anderen presenteren. <p>Competenties evalueren (inclusief reflecteren):</p> <ul style="list-style-type: none"> De leerling kan over zijn muzikale ideeën vertellen, met gebruikmaking van basale muzikale begrippen. De leerling kan met aandacht luisteren naar de ideeën van anderen. 		
<p>Presentatievorm: Uitvoering van dans en muziekstukje</p>	<p>Groepsvorm: Klassikaal en groepswork</p>	<p>Urenbesteding: Per opdracht 45 minuten</p>
<p>Beoordelingscriteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kan de leerling het lied <i>Piep, piep</i> zuiver en goed gearticuleerd met de leerkracht meezingen? Heeft de leerling, door te manipuleren en te experimenteren, ervaringen opgedaan met (de klanken van-) muziekinstrumenten en de eigen stem? Heeft de leerling, door te zingen, te luisteren en te spelen op muziekinstrumenten, begrip ontwikkeld van het verschil tussen hoge en lage klanken? Kan de leerling hoge en lage klanken herkennen en benoemen? Kan de leerling de begrippen hoog en laag koppelen aan picturale notaties daarvan (hoge muizen, lage muizen)? Kan de leerling, met behulp van picturale notatiekaartjes, een eenvoudig muziekstukje met hoge en lage muizen 'ontwerpen' en dat met een groepje uitvoeren? Kan hij zich hierbij, qua volume en tempo (afhankelijk van zijn leeftijdsfase!), aanpassen aan de rest van de groep? Kan de leerling, afhankelijk van de leeftijdsfase (groep 1 vaak nog niet, groep 2 al beter) over de gemaakte keuzes in het muziekstukje vertellen? Kan de leerling in een groepje het muziekstukje aan anderen presenteren? 		<p>Portfolio: n.v.t.</p>

